

114. Dabas, Vencelkei-dűlő
(KÖH 73323)

(Pest-megye) Ó, R, B, Szk, H, Á

2010. március 22-én lakossági bejelentés érkezett a ceglédi Kossuth Múzeumba a Dabas É-i határában, Dabas-Besnyő mellett, az ún. „Vencelkei-dűlő” nevű határrészen található, ÉK-DNy irányú domb DK-i oldalán előkerült régészeti leletekről. A március 26-diki helyszíni szemlén megállapítottuk, hogy egy intenzív, több korszak emlékanyagát tartalmazó, mindeddig ismeretlen lelőhely került elő. Több kupacban embercsontok maradványait figyeltük meg, legalább 5–7 sírt dúlt szét a szántás. Az egyik csontkupacban honfoglalás kori sodrott bronz karperec töredékét találtuk, ezenkívül a felszínről előkerült még egy körte alakú vaskengyel töredéke és II. Lothár (945–950) ezüst verete is. A 10. századi anyagon kívül más régészeti korok emlékeit is megtaláltuk: gyűjtöttünk őskori kerámiatöredékeket, 4 db csiszolt, korong alakú mészkőgyöngyöt, pattintott kőeszközöket (volhíniai kova, radiolarit, obszidián- és hidrokvarcitpengéket stb.), csiszolt kőbalta töredékét, a kora bronzkori Makó-kultúra belsődíszes talpas táljának töredékeit, szkíta kori nyílhegyeket, szarmata és Árpád-kori kerámiatöredékeket, valamint III. Béla átfúrt rézpénzét és 13. századi ezüst denárokat.

Április 16-án leletmentést végeztünk, a kengyel előkerülésének helyén 3×4 m-es szelvényt nyitottunk. Ebben egy 10. századi sírt sikerült feltárnunk. A sírban egy háton fekvő, nyújtott helyzetű, felnőtt férfi feküdt nyílhegyekkel (6 db), az íjmarkolatot borító csontlemezekkel, két vaskengyellel és vaszablával.

Szeptember 13. és október 12. között nagyobb szabású leletmentést folytatunk a területen. Ennek során összesen kb. 2158 m²-en 69 objektumot tártunk fel: tizenhét 10. századi sírt, egy középső rézkori (bodrogkeresztúri kultúra?) sírt, egy bizonytalan korú sírt, 16 kora bronzkori (Makó-kultúra) gödröt, 2 kora bronzkori árkot, 3 bronzkori gödröt, 2 őskori gödröt, 2 őskori árkot, 1 őskori házat, 1 Árpád-kori gödröt, 1 Árpád-kori házat, 1 bizonytalan korú gödröt.

A 10. századi sírok a domb K-i, DK-i oldalán húzódtak, 9 sír maradt meg többé-kevésbé bolygatatlanul. Egy részleges lovas temetkezést találtunk nyílhegyekkel, az íjmarkolatot borító csontlemezekkel, karikás csikózablával. Egy infans I. korú kislány sírjából kéttagú, csüngős aranyozott ezüst kaftánveretek és S-végű hajkarika, egy másik női sírből az elhunyt nyaka környékéről 5 db érem – I. Berengár császár (915–924) és Provence-i Hugó (926–945) ezüst veretei – kerültek elő. Egy további női sírban két bronz karperec, bronz fülesgombokat és bronzgyűrűt találtunk. Kilenc sírt a mezőgazdasági művelés oly mértékben pusztított, hogy csak összefüggés nélküli csonttöredékeket és néhány vastöredéket tudtunk megfigyelni, többnyire nem is a sírgödrökben, hanem csak a szántáscsíkokban. A leletanyag és a sírmező jellege annak használatát a 10. sz. második felére – a 10–11. sz. fordulójára helyezi. Úgy tűnik, hogy valameny-

nyi, még megmenthető sírt sikerült feltárnunk. A temető több sírja a domb DK-i, K-i részén elpusztulhatott.

Az őskori település objektumai a domb gerincén és Ny-i oldalán sűrűsödtek. Ezenkívül a domb DNy-i részén megnyitott kisebb (kb. 220 m²) területen szintén intenzív megtelepedésre utaló nyomokat találtunk. Az őskori objektumok közül 16 gödör és 2 árok köthető a kora bronzkori Makó-kultúrához. Több makói gödörből kerültek elő belsődíszes talpas tálak, valamint behúzott nyakú tálak, seprődíszes fazekak stb. töredékei és állatcsontok. Kiemelkedő objektum volt egy kisebb gödör, amelybe sok állatcsont – köztük egy kecske váza – és majdnem egész belsődíszes talpas tál került elő, valamint egy másik, igen nagyméretű (kb. 3 m átmérőjű és 1,8 m mély) gödör makói anyaggal, amelynek aljára őstulkok szarvait helyezték. A makói település a felszínről gyűjtött kerámiaanyag alapján nagyobb kiterjedésű lehetett, mint a feltárt terület: a teljes dombháton végighúzódhat. Így a domb eddig nem kutatott részein még előkerülhetnek a település további objektumai.

A kora bronzkori gödrökön kívül feltártunk még három valószínűleg bronzkori (kora vagy késő bronzkor?) gödröt, 25 igen kevés, jellegtelen kerámiaanyagot és kevés állatcsontot tartalmazó őskori gödröt (gödrök, árkok, ház), valamint egy bizonytalan korú gödröt is.

Előkerült továbbá egy Árpád-kori, cölöpszerkezetes, sütőkemencés ház kevés kerámiatöredékkel, állatcsonttal és őrlőkőtöredékkel, valamint egy Árpád-kori gödör is.

Munkatársak: Farkas Zoltán, Kalli András, Kecskés Anita és Langó Péter régészek; Érdi Benedek geodéta; Kovács Dömötör, Jakucs János és Molnár Dávid régésztechnikusok; Boros Bence, Czinege Dániel Zsombor, Eszes Adrienn, Füleki Orsolya, Gálffy György, Hegyi Borbála, Hoffer Norman, Lukács Nikoletta, Mihácz-Pálfi Anett, Pilling Zoltán, Sohonyai Brigitta, Szabó Ágnes, Tihanyi Balázs, Varga Zsuzsanna (SZTE), Bodri Máté, Gregor István, Paár Ferenc, Rákóczi Gergely, Zay Orsolya (ELTE) régészhallgatók; Fojta József és Greman István.

PATAY RÓBERT – RÁCZ TIBOR ÁKOS

115. Dabronc határa

(Veszprém megye) Ó, Ró, Kö

Szennyvízhálózat fejlesztéséhez kapcsolódó terepbejárást végeztünk Sümeg ÉNy-i részén és a tőle ÉNy-ra fekvő települések területén. A tervezett nyomvonal csak kisebb része volt bejárható, nagyobb része gabonaföldön haladt át, amelyek területét a lábon álló gabona miatt nem tudtuk átvizsgálni. Terepi megfigyelésre egyedül a kukoricával bevetett mezőgazdasági területek voltak alkalmasak. A belterületeken, beépített környezetben futó részeken is csak néhány esetben, a házak között és az utcák mentén fekvő kisebb-nagyobb kukoricásokban lehetett hagyományos terepbejárást folytatni. Összesen 16 új lelőhelyet azonosítottunk.